

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อแก่ประชาชนในประเทศประกอบด้วยสถาบันการเงินในระบบและสถาบันการเงินนอกระบบ ซึ่งสถาบันการเงินในระบบ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บริษัทเงินทุน สหกรณ์เพื่อการออมทรัพย์ เป็นต้น ส่วนสถาบันการเงินนอกระบบ ได้แก่ สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-Bank) นายทุนเงินกู้ ธุรกิจเช่า เป็นต้น

สินเชื่อเพื่อการบริโภคเป็นสินเชื่อประเภทหนึ่งของสถาบันการเงินที่ประชาชนนิยมใช้บริการ ซึ่งสินเชื่อเพื่อการบริโภคประกอบด้วย สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ และสินเชื่ออื่นๆ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังพบว่า สถาบันการเงินในประเทศให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคแก่ประชาชนคนไทยในปี 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 882,952 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นสินเชื่อประเภทอสังหาริมทรัพย์มากที่สุดถึง 564,667 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 63.95 ของสินเชื่อทั้งหมด รองลงมาเป็นสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อบัตรเครดิต คิดเป็นร้อยละ 20.39 และ 13.43 ตามลำดับ (ตารางที่ 1.1) การที่สินเชื่อเพื่อการบริโภคมีจำนวนมากทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสถาบันการเงินต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบนิยมให้บริการมากขึ้นกว่าเดิมที่ให้สินเชื่อเฉพาะผู้มีรายได้สูงและอยู่เฉพาะในเมืองใหญ่ แต่ขณะนี้สถาบันการเงินดังกล่าวข้างต้นให้บริการสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมประชาชนเกือบทั่วประเทศ เช่น มีระยะเวลาในการอนุมัติสินเชื่อที่เร็วขึ้น ลดวงเงินการขอสินเชื่อให้ต่ำลงเพื่อให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยสามารถขอสินเชื่อได้ ขยายระยะเวลาในการผ่อนชำระ เป็นต้น

การที่สถาบันการเงินต่าง ๆ ให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคแก่ประชาชนจำนวนมากอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ภาระหนี้สินภาคครัวเรือนไทยในปี 2537 มีจำนวน 31,387 บาท/ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 104,571 บาทในปี 2547 และมีสิ่งที่น่าสนใจคืออัตราการเพิ่มขึ้นของภาระหนี้สินภาคครัวเรือนสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นในรายได้ของครัวเรือนตั้งแต่ปี 2537 – 2547 (ตารางที่ 1.2) การที่ภาระหนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้นนี้จะส่งผลกระทบต่อการออมของประเทศในอนาคตอย่างแน่นอน

ตารางที่ 1.1 สินเชื่อเพื่อการบริโภคของประชาชนจากสถาบันการเงินในปี 2548

ประเภทของสินเชื่อเพื่อการบริโภค	ล้านบาท	สัดส่วน (ร้อยละ)
อสังหาริมทรัพย์	564,667	63.95
สินเชื่อส่วนบุคคล	180,000	20.39
บัตรเครดิต	118,581	13.43
เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์	6,763	0.77
อื่นๆ	12,941	1.47
รวม	882,952	100.00

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, กระทรวงการคลัง (2548)

ตารางที่ 1.2 รายได้และภาระหนี้สินภาคครัวเรือน

ปี	2537	2539	2541	2543	2545	2547
ภาระหนี้สินภาคครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	31,387	52,001 (65.7)	69,674 (34.0)	68,279 (-2.0)	82,485 (20.8)	104,571 (26.8)
รายได้ภาคครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	99,144	129,348 (30.5)	149,904 (15.9)	145,800 (-2.7)	164,832 (13.1)	179,556 (8.9)
อัตราหนี้สินต่อรายได้ (ร้อยละ)	31.7	40.2	46.5	46.9	50	58.2

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2548)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ร้อยละของอัตราการเพิ่ม

กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตลอดจนนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล วัฒนธรรม ศีลธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ให้บริการการศึกษาจากระบบแก่ประชาชน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่าง หน่วยงานของรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์แก่หน่วยงานทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชน ศึกษา วิจัย ดำรง และตรวจสอบ ประชามติ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงนโยบาย และแผนงานการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารของรัฐเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และยังมีสำนักงานประจำภาค 8 แห่ง กระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานประจำภาคเขต 1 ขอนแก่น สำนักงานประจำภาคเขต 2 อุบลราชธานี สำนักงานประจำภาคเขต 3 เชียงใหม่ สำนักงานประจำภาคเขต 4 พิษณุโลก สำนักงานประจำภาคเขต 5 สุราษฎร์ธานี สำนักงานประจำภาคเขต 6 สงขลา สำนักงานประจำภาคเขต 7 ระยอง และสำนักงานประจำภาคเขต 8 กาญจนบุรี มีข้าราชการรวมทั้งสิ้น 2,011 คน ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด 766 คน รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 31-40 ปี 697 คน และกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป 412 คน โดยข้าราชการในระดับ 6 มีจำนวนมากที่สุด 715 คน รองลงมาในระดับ 7 จำนวน 427 คน และระดับ 5 จำนวน 420 คน (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 อัตรากำลังข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ จำแนกตามระดับ-อายุ ปี 2549

ระดับ/ช่วงอายุ	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	รวม
18-30 ปี	-	-	-	-	8	23	53	53	19	-	136
31-40 ปี	-	-	2	46	343	242	24	24	2	1	697
41-50 ปี	-	-	71	247	302	135	6	1		4	766
51 ปีขึ้นไป	1	18	175	134	62	20	1	1	-	-	412
รวม	1	18	248	427	715	420	77	79	21	5	2,011

ที่มา: กองการเจ้าหน้าที่ กรมประชาสัมพันธ์, สำนักนายกรัฐมนตรี (2549)

ส่วนสำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 3 เป็นหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์ที่กำกับดูแลสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 เชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีข้าราชการจำนวน 160 ราย ส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อในการบริโภคจากสถาบันการเงินทั้งในระบบและนอกระบบ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่าข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ในภาคเหนือตอนบนมีพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการบริโภคจากสถาบันการเงินและต้องการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้สินเชื่อเพื่อการบริโภค ทั้งนี้เพื่อสถาบันการเงินหรือแหล่งสินเชื่อต่าง ๆ จะได้นำไปปรับปรุงการให้บริการ และกรมประชาสัมพันธ์จะได้นำไปเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการบริโภคจากสถาบันการเงินของข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
- 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการบริโภคจากสถาบันการเงินของข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันการเงินผู้ให้บริการสินเชื่อและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำเอาข้อมูลเหล่านี้ไปวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดและปรับปรุงการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้กรมประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของข้าราชการสามารถนำเอาผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการได้ต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการบริโภคของข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอนจากสถาบันการเงินทุกแห่ง

1.5 นิยามศัพท์

ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน หมายถึง ข้าราชการที่ทำงานในสังกัดสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 เชียงใหม่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอแม่สะเรียง และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอำเภอฝาง

สินเชื่อ หมายถึง ความสามารถในการกู้ยืมเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ โดยสัญญาว่าจะชดใช้คืนให้ในอนาคต อาจอยู่ในรูปแบบของสินค้า บริการ หรือเงินสด

สินเชื่อเพื่อการบริโภค หมายถึง สินเชื่อที่ให้แก่ผู้บริโภค เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือนำไปใช้สินค้าประเภทรถยนต์ บ้าน หรือรถจักรยานยนต์

สินเชื่อส่วนบุคคล หมายถึง การให้กู้ยืม การรับซื้อ ซื้อมรดก หรือรับช่วงซื้อมรดกตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดแก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้มีวัตถุประสงค์หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง

สินเชื่อสังหาริมทรัพย์ หมายถึง การให้กู้ยืมจากสถาบันการเงินเพื่อซื้อที่ดิน ที่ดินพร้อมอาคาร ห้องชุด หรือปลูกสร้างอาคาร หรือเพื่อต่อเติม ขยาย ซ่อมแซมอาคาร หรือเพื่อชำระหนี้ที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยหรือ ใถ่ถอนหนี้ที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินอื่น

สินเชื่อบัตรเครดิต หมายถึง สินเชื่อที่สถาบันการเงินหรือร้านค้า ออกบัตร เครดิตให้แก่ผู้บริโภคเพื่อนำไปซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ แทนเงินสด โดยผู้ถือบัตรเครดิตสามารถใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าหรือบริการในร้านค้าที่มีเครื่องหมายแสดงว่ารับบัตรเครดิตนั้น และเมื่อครบรอบบัญชีในแต่ละเดือนผู้ออกบัตร จะแจ้งยอดการซื้อสินค้าหรือบริการที่ใช้ผ่านบัตรเครดิต เพื่อให้ผู้ใช้บัตรเครดิตชำระเงินตามยอดแจ้งหนี้ดังกล่าว

สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์/รถจักรยานยนต์ หมายถึง การให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการจะซื้อรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์แต่มีทุนทรัพย์ไม่เพียงพอ หรือไม่ต้องการชำระเป็นเงินสดในคราวเดียว ผู้เช่าซื้อเพียงแต่ชำระเงินบางส่วน ให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ และผ่อนชำระเงินค่าเช่าซื้อส่วนที่เหลือเป็นงวด งวดละเท่าๆ กันตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้